

آموزش الکترونیکی

نظریه‌ها و مدل‌ها

مؤلفین

دکتر مصطفی اجتهادی

(عضویت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

دکتر نادرقلی قورچیان

(عضویت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)

دکتر علی بنی‌نظیر

(عضویت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)

دکتر نورالدین میرزایی

(عضویت علمی مدعو دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)

ویراستار: بابک خادمی پاشاکی

عنوان و نام پدیدآور	: آموزش الکترونیکی نظریه‌ها و مدل‌ها / مولفین مصطفی اجتهادی...
مشخصات نشر	: تهران: منتشران اندیشه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۴ ص.
شابک	: 978-600-7485-01-9
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: مولفین مصطفی اجتهادی، نادر قلی قورچیان، علی تقی‌پور ظهیر، نورالدین میرزایی.
نوع	: آموزش به کمک کامپیوتر
موضوع	: آموزش از راه دور - آموزش به کمک کامپیوتر
موضوع	: منابع شبکه کامپیوتری
رده‌بندی افزوده	: اجتهادی، مصطفی، ۱۳۳۳ -
رده‌بندی کتابخانه	: ۱۳۹۳ / ۵ / آ ۸ / ۱۰۲۸ LB
رده‌بندی دیگری	: ۳۷۱/۳۳۴
شماره کتابخانه	: ۳۵۶۲۰۰۱

آموزش الکترونیکی نظریه‌ها و مدل

مؤلفین: دکتر مصطفی اجتهادی، دکتر نادر قلی قورچیان، دکتر علی تقی‌پور، دکتر نورالدین میرزایی

صفحه‌آرا: مهری ابراهیمی

طراح جلد: مهسا خداپرست

ویراستار: بابک خادمی پاشاکی

ناشر: منتشران اندیشه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۵-۰۱-۹

تلفن: ۰۹۱۲۱۴۸۷۸۱۹ - ۲۲۲۰۸۵۳۴ - ۷۷۶۲۰۹۴۱ - ۷۷۶۲۰۹۴۰

رایانامه: info@translatoinindustry.ir - montasheranandisheh@yahoo.com

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

فهرست

مقدمه.....	۷
فصل اول: کلیات.....	۱۵
فصل دوم: مکاتب و رویکردهای یادگیری.....	۵۳
فصل سوم: الزامات فرهنگی و راهبردهای یادگیری.....	۸۵
فصل چهارم: اجزای تولیدی طراحی یادگیری الکترونیکی.....	۱۰۳
فصل پنجم: بازار آموزش الکترونیکی و قابلیت‌های نوین یادگیری.....	۱۴۹
فصل ششم: بررسی مدل‌های آموزش الکترونیکی.....	۲۱۱

ظهور نسل دیجیتال به وسیله توسعه روز افزون فناوری اطلاعات، پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های جدیدی در نظام آموزشی ایجاد نموده است. مرزها و روش‌ها و چارچوب‌های سنتی بطور گسترده تغییر یافته و در عرصه جدیدی بر اساس فناوری اطلاعات شکل گرفته است (باولز^۱، ۲۰۰۰).

امروزه به مدد فناوری اطلاعات، همه افراد می‌توانند به آموزش دسترسی داشته باشند. فناوری اطلاعات نه تنها دسترسی گسترده‌تری به آموزش را برای گروه‌های اجتماعی مختلف فراهم نموده بلکه شیوه‌های آموزش را دستخیز کرده است (مارتین^۲، ۲۰۱۰). ویژگی‌های جدید رسانه‌های الکترونیکی، قبیل توانایی انضمام رسانه‌های چندگانه از قبیل متن، صوت و ویدئو بطور همزمان بر روی شبکه و امکان ارتباط متقابل و هوشمند، آموزش‌های این عصر را از آموزش‌های دیگر متمایز می‌کند (الیور^۳، ۲۰۰۷).

آموزش از راه دور پاسخی به تغییرات و تحولات است که در جهان در حال توسعه رخ می‌دهد. با بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش از راه دور، استفاده از منابع یادگیری با اشکال مختلف فراهم گردیده است. نتایج انتقال دانش و اطلاعات و ارائه و دریافت آن توسط معلم و شاگرد تغییر یافته است. نتایج ادامه و استمرار آموزش جهت روزآمد سازی دانش و مهارت افراد موجب شده است. نتایج آن به انسان‌ها به دنبال روش‌هایی ارزان و مناسب و آسان برای آموزش مداوم باشند (کوپر^۴، ۱۹۹۰).

آموزش از راه دور بطور عام و آموزش الکترونیکی بطور خاص به عنوان یکی از روش‌های تسهیل‌کننده یادگیری و انتقال دانش و اطلاعات به شاگردان و نیز یکی از

1. Bowles , J. (2000)
2. Martin , A (2010)
3. Oliver , A. (2007)
4. Cooper , J. (1990)

روش‌های برقراری ارتباط بین مربیان و فراگیران توسط سازمان‌های آموزشی، مربیان و فراگیران مورد توجه قرار گرفته است (کاستلز، ۲۰۰۱). جامعه‌ای که فراروی ماست به یک جامعه اطلاعاتی تبدیل شده است. بکارگیری فناوری اطلاعات در آموزش به عنوان یکی از روش‌های انتقال دانش و اطلاعات و مهارت در این جوامع مورد توجه قرار گرفته است.

آموزش از راه دور به عنوان یک عامل موثر در توسعه اقتصادی و اجتماعی نقش داشته است اما همواره به عنوان فعالیت‌های غیر ضروری و کم‌اهمیت و حاشیه‌ای مورد توجه قرار داده است. آموزش از راه دور و به ویژه آموزش‌های الکترونیکی محدوده‌های جغرافیایی را هم نوردیده و یک سیستم باز و آزاد و مستقل از مکان را فراهم نموده است (ادواردز، ۲۰۰۹).

توسعه روش‌های آموزشی اطلاعات و ارتباطات و امکان دسترسی فزاینده به دانش و اطلاعات، فرایندهای آموزش، نقش‌ها و وظایف مراکز آموزشی، مربیان و شاگردان را متحول نموده است. این گونه افراد برای کسب دانش و اطلاعات به مکان‌های مختلف دور یا نزدیک مراجعه می‌کردند، امروزه به واسطه فناوری اطلاعات دانش و اطلاعات به سمت افراد می‌آید.

در روش‌های سنتی تدریس معلم در کتاب درسی تدریس می‌کند و شاگرد نیز همان مطالب را فرا می‌گیرد. در سیستم‌های آموزش الکترونیکی نقش‌های مربیان، شاگردان و مجریان آموزش تغییر یافته است. در سیستم‌های آموزش الکترونیکی، برنامه ریزی تدریس و آموزش بصورت سیستمی انجام می‌شود و هیچ‌یک از معلم و شاگرد وظایف و اختیارات تعریف شده‌ای ندارند.

تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات، نقش‌هایی بسیار جدی در فرایندها ایفا می‌کند، ولی این یک اشتباه است که تصور شود تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات به شکلی خودکار باعث افزایش کیفیت آموزش می‌گردد (قورچیان، ۱۳۸۳).

رسانه به تنهایی نمی‌تواند منجر به یادگیری بهتر شود بلکه راهبردی برای آموزش از قبیل فراهم نمودن محیط‌های تعاملی و شبیه سازی محیط‌ها و الگوهای واقعی آموزش منجر به یادگیری بهتر و موثرتر خواهد شد (هویر، ۲۰۱۰).

یکی از روش‌های رایج آموزش ایجاد فرصت‌های یادگیری-یاددهی حضوری و چهره به چهره می‌باشد. با توسعه فناوری اطلاعات امکان شبیه سازی محیط‌های

یادگیری حضوری و آموزش تعاملی و چهره به چهره فراهم گردیده است. ارتباط دوطرفه یکی از ارکان آموزش به شمار می‌رود که با بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات، امکان برقراری ارتباطات دوطرفه بین شاگرد و معلم و مجریان و مدیران مراکز آموزشی فراهم گردیده است (کوپر، ۲۰۰۰).

یادگیری آزاد دو منظور اساسی را دربر می‌گیرد که موجب افزایش دستیابی دانش آموزان و ایجاد اختیارات در او می‌شود. این دو از طریق گسترش انتخاب دانش آموز بر جنبه‌های فریند یادگیری به دست می‌آید. دانش آموزان از طریق تمرین‌های انتخابی حمله می‌کنند و سازنده در یادگیری با استقلال بیشتری کار می‌کنند (قورچیان، ۱۳۸۳). فلسفه یادگیری آزاد، افزایش دسترسی و انتخاب فرد در یادگیری است. آموزش از راه دور از نظرهای یادگیری مستقل نشأت گرفته است و یادگیری آزاد نیز از نظریه یادگیری مستقل نشأت گرفته است اما سیستم‌های آموزش از راه دور لزوماً از نوع یادگیری آزاد نمی‌باشد.

امروزه آموزش الکترونیکی با هدف ارتقاء یا حفظ کیفیت برنامه‌های آموزشی و کیفیت دانش و مهارت فارغ التحصیلان ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی و کاهش هزینه‌های آموزشی و تسهیل فرآیند یادگیری توسط سازمان‌های آموزشی مورد توجه می‌باشد.

آموزش الکترونیکی موجب تسهیل ارتباطات، دستیابی به منابع، دسترسی به آموزش از مکان‌ها و زمان‌های دلخواه و در نتیجه موجب حمایت از جنبه شاگردان می‌شود (میلر، ۲۰۰۶).

مستقل بودن یادگیری از زمان و مکان در آموزش‌های الکترونیکی و نحوه ارائه آموزش در این روش نقش‌ها و عملکرد معلم و شاگرد و فرایند یادگیری - یاددهی را تغییر داده است (ملکی، ۱۳۸۵).

برنامه ریزان کلان آموزشی اغلب در مورد تأثیرات آموزش الکترونیکی افراط و تفریط نموده‌اند. گاهی به مبالغه و اغراق پرداخته‌اند و گاهی آن را غیر ضروری و بی‌فایده معرفی نموده‌اند. همچنین پیامدهای یادگیری با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات برای افراد خاص و در شرایط و مقتضیات ویژه هنوز به طور واضح مشخص نشده است و درک درست و کاملی در باره این موضوعات وجود ندارد (گریسون، ۲۰۰۰).

به دلیل دسترسی الکترونیکی به اطلاعات با اشکال مختلف فرصت مناسبی برای رشد و پیشرفت وجود دارد. تعامل از طریق فناوری‌های گوناگون الکترونیکی و فناوری‌های مبتنی بر رایانه واقعیت‌های اجتماعی و اقتصادی را بنیان نهاده است (ملینگر^۱ و همکاران، ۱۹۹۶).

هم اکنون استفاده از رسانه‌های ارتباطی برای برقراری ارتباط و تعامل و تبادل اطلاعات مانند یک فرهنگ در حال گسترش و توسعه است و رسانه‌های الکترونیکی و ارتباطی بر مقدار مختلف مورد استفاده قرار گرفته و یا قرار خواهد گرفت. اکنون جوامع به الکترونیکی شدن پیش می‌روند. در آموزش نیز رسانه الکترونیکی، قابلیت‌های بالایی فراهم نموده است که توجه به این قابلیت‌ها و برنامه‌ریزی بهتر توسط طراحان آموزشی، بیان می‌تواند فرصت‌های یادگیری را توسعه دهد.

فناوری اطلاعات ارتباطات جامعه جهانی را متحول نموده است. عصر فناوری اطلاعات تحول اجتماعی، ای در صنعت، تولید و فعالیت‌های اقتصادی و فرهنگی بوجود آورده است. فناوری اطلاعات به عنوان یک ابزار امکان انتقال اطلاعات در همه حوزه‌ها را فراهم نموده و بر همه حوزه‌های کسب و کار، صنعت و فرهنگ تأثیر گذاشته و موجب تغییر در جامعه جهانی گردیده است. نسل‌های امروز و آینده با چالش‌های تطابق و سازگاری با محیط‌های تغییر یافته است. این روبرو هستند.

زمانی سرمایه‌های مادی، منابع ذخایر مادی و منابع انرژی و زمین یک عامل محوری در محیط‌های اجتماعی محسوب می‌گردید اما امروزه اطلاعات و دانش به عنوان یک عامل محوری جایگزین منابع مادی و انرژی گردیده است و برنامه ریزی‌های توسعه‌ای بر اساس سرمایه‌های مادی انطبیل دانش و اطلاعات انجام می‌گیرد.

فناوری اطلاعات موجب تغییر در محیط اجتماعی، موجب تغییر در نیازها و اولویت‌ها شده است. در جامعه اطلاعاتی، نقش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مرتبط با نقش‌ها تغییر یافته است.

فناوری اطلاعات در جوامع نوین جایگاه محوری یافته است و بر همه فعالیت‌های بشری سایه افکنده است. فناوری اطلاعات نه تنها نقش‌ها بلکه فرآیندها را دچار تحول نموده است. بنابراین فرآیندهای کسب و کار نیز تحول یافته و سازماندهی کسب و کار و نیروی انسانی نیز باید تغییر یابد.

فناوری اطلاعات و ارتباطات، نقش پل ارتباطی بین سازمان‌ها و افراد ذینفع را بازی

می‌کند. بدین معنا که فناوری اطلاعات بستری فراهم نموده است که کارکنان سازمان‌ها به واسطه شبکه‌های ارتباطی مستقل از محدودیت‌های مکانی، ایفای نقش می‌نمایند. همچنین مشتریان و متقاضیان خدمات نیز مستقل از مکان با سازمان و کارکنان دیگر در ارتباط هستند و وظایف شغلی خود را با دقت بیشتری و بدون محدودیت مکانی انجام می‌دهند.

مشتریان درخواست‌ها و نیازهای خود را ارائه نموده و به واسطه شبکه‌های ارتباطی کالا و خدمات مورد درخواست را دریافت می‌نمایند. از طرف دیگر فناوری اطلاعات بستری فراهم نموده است که سازمان‌ها می‌توانند مستقل از زمان خدمات ارائه نمایند و کارکنان مستقل از زمان به وظایف شغلی و حرقه‌ای خود را انجام می‌دهند و مشتریان نیز در فرصت مناسب از خدمات بهره‌مند می‌شوند. فناوری اطلاعات علاوه بر رفع محدودیت‌های مکانی و زمانی به کاهش محدودیت‌های فرهنگی در ارتباطات و تعاملات از قبیل محدودیت‌های زبانی منجر شده است.

فناوری اطلاعات و ارتباطات فراهم نمودن فضای مجازی، نقش‌های جدیدی را در سازمان‌ها بوجود آورده است. سازمان‌های مجازی، کارکنان مجازی و نیز مشتریان مجازی نتیجه محیط‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات می‌باشند.

فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به ایجاد گستره‌ای از اتلاف سرمایه و انرژی‌های مادی و معنوی می‌باشد. در بستر فناوری اطلاعات نیاز به مسافرت، مهاجرت، اقامت و تردد کاهش یافته است و صرفاً در پاره‌ای موارد محدود که نیاز به حضور فیزیکی دارد از قبیل انجام مراحل نهایی قراردادهای مالی مهم که نیاز به امضاء و توافق مستقیم وجود دارد، در سایر موارد تعاملات و ارتباطات به واسطه شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی انجام می‌شود.

فناوری اطلاعات و ارتباطات در بستری امن و با ایجاد آرامش برای افراد دینفع توانسته است رضایت آنان را فراهم نماید. فناوری اطلاعات و ارتباطات فرصت کافی و متناسب با شرایط مختلف را برای افراد دینفع به وجود آورده است. در تعاملات الکترونیکی و مجازی کاربران، مهارت‌های شهروندی مجازی را نیز کسب می‌نمایند و به موازات انجام فعالیت‌ها، مهارت‌های فنی و ارتباطی را جهت فعالیت و تعامل در فضای مجازی کسب می‌نمایند.

فناوری اطلاعات و ارتباطات، محدودیت‌های سنی و جسمی کاربران را تا حدودی برطرف نموده است و به واسطه استفاده از فناوری‌های نوین دسترسی به خدمات برای همه رده‌های سنی و برای افراد دارای مشکلات جسمی فراهم گردیده است و سازمان‌ها با شعار برای همه، همه جا و همه وقت، ارائه خدمات گسترده و انعطاف پذیر را به وجود آورده‌اند. فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر به یکپارچه سازی فناوری با برنامه‌های اقتصادی،

اجتماعی، فرهنگی توسط طراحان سیستم‌های مجازی شده است. فناوری اطلاعات و ارتباطات به یک مزیت رقابتی برای سازمان‌ها تبدیل شده است و سازمان‌ها برای حفظ و بقا و پیشرفت نیاز به مزیت رقابتی دارند تا آن‌ها را از دیگر رقبا متمایز نمایند. با استفاده از فناوری‌های نوین، ارائه شکل‌های متنوع از خدمات برای سازمان‌ها فراهم نموده است و سازمان‌ها با ارائه خدمات متنوع تر، جذاب تر با دسترسی آسان رضایت مشتریان را جلب نموده و سهم بیشتری در جذب مشتریان خواهند داشت. دلیل مده استقبالی فراگیران بزرگسال از آموزش‌های الکترونیکی این است که بگونه آموزش‌ها به آن‌ها اجازه می‌دهند ضمن انجام فعالیت‌های شغلی و وظایف خانوادگی مستقل از زمان و مکان به تحصیل بپردازند. بزرگسالان که اغلب دارای سنین بالاتری بوده و دارای سرپرست خانواده هستند تمایل به روش‌های غیر حضوری و نیمه حضوری دارند. با استفاده از ابزارهای فیزیکی و بدون لطمه زدن به موقعیت‌های شغلی و خانوادگی بتوانند تحصیل بپردازند.

آموزش‌های الکترونیکی بین افراد جوان تر نیز محبوبیت دارد. به سبب انعطاف پذیری و جذابیت برنامه‌های آموزش الکترونیکی، افراد جوان تر زمان کافی برای فعالیت‌های آموزشی و حتی مالیات‌های جنبی و اضافی دارند، آن‌ها تمایل به استفاده از این نوع آموزش‌ها دارند. برنامه‌های آموزشی به جهت اینکه با نیازها و علائق آنان سازگار است و بر اساس ویژگی‌های روان شناختی فراگیران طراحی شده است، دارای جذابیت بوده و مورد استقبال افراد جوان می‌باشد. از دیگر دلایل گرایش جوانان به آموزش‌های الکترونیکی، فراگیر محوری و نیمه کیفی دوره‌های آموزشی است که نظر آنان را به این نوع آموزش‌ها جلب کرده است.

آموزش الکترونیکی علاوه بر اینکه برای فراگیران مناسب است، یعنی دانشجویانی که با هم دوره‌های سه ماهه یا چهار ماهه را شروع نموده و به پایان می‌رسانند، برای گروه‌های ناهمگن از فراگیران می‌تواند خدمات ارائه نماید. دوره‌های آموزشی دانشگاهی نمونه‌ای از فراگیران هم دوره و دوره‌های آموزش مداوم که فراگیران هم دوره را در زمان‌های مختلف شروع و به پایان می‌رسانند، نمونه‌هایی از گروه‌های ناهمگن از فراگیران می‌باشند.

رویکرد فراگیر محور (خود راهبر) مبتنی بر این باور است که ما نمی‌توانیم یاد دهیم، اما می‌توانیم فرآیند اکتساب دانش را تسهیل کنیم. این رویکرد دارای ویژگی‌هایی از قبیل انعطاف پذیری، تمایل به مشارکت، نقش فعال فراگیر و نقش نظارتی مربی می‌باشد. این ویژگی‌ها زمینه تعامل فعالانه را فراهم می‌نماید و بدین گونه آموزش فراگیر محور به جای آموزش مربی محور توسعه می‌یابد.

تصمیم‌گیری در مورد نحوه اجرای برنامه‌های آموزشی به عهده طراحان آموزشی است و اینکه چه کسی می‌تواند جذب يك دوره آموزش الکترونیکی شود و چه کسی نباید در آن شرکت کند و چه برنامه آموزشی را می‌توان به صورت الکترونیکی اجرا کرد و چه برنامه‌ای را نمی‌توان اجرا کرد و یا اینکه چه میزان از يك برنامه آموزشی می‌تواند به صورت الکترونیکی اجرا شود و چگونه باید اجرا شود و فراگیر دارای چه ویژگی‌هایی باید باشد و چه پیش‌مهارت‌هایی برای شرکت در دوره‌های الکترونیکی ضروری است.

برای تشخیص اینکه چه نوع برنامه درسی، فرصت‌های یادگیری را برای فراگیر فراهم می‌سازد و چه دانشی و در چه سطحی برای فراگیران در جریان یادگیری دارد اهمیت است، به عهده برنامه‌ریزان آموزش الکترونیکی است. و براساس تشخیص موارد مرتبط با محتوای برنامه درسی مشخص می‌شود.

در آموزش الکترونیکی فراگیران کیفیات متفاوتی را در خصوص برقراری ارتباط با مربی، برقراری ارتباط معناس با سایر فراگیران و نیز کیفیت متفاوتی از دانش و فرآیند آن به صورت فردی را نمی‌بینند تجربه نمایند.

در آموزش الکترونیکی، تعیین نحوه روابط و میزان چگونگی ارتباط مربیان با فراگیران و نیز ارتباط مربیان با مربیان، سایر متخصصان توسط طراحان سیستم‌های آموزش الکترونیکی طراحی می‌شود. توسط برنامه‌ریزان و طراحان آموزشی و مربیان در سطوح مختلف قابل برنامه‌ریزی است. در آموزش الکترونیکی به ارتقاء سطح کیفیت برنامه‌های آموزشی کمک می‌نماید، حس گرایش و تمایل به گروه را در میان فراگیران پرورش می‌دهد (پاولف و کیت، ۲۰۰۲).

فعالیت‌های افراد ذینفع يك سازمان در فضای مجازی مشتری‌محور و مشتری‌مدار^۱ می‌باشد. با توجه به اینکه حفظ و بقا و حیات سازمان‌ها در گرو تأمین نیازهای مشتریان است بنابراین سیستم‌های مجازی و الکترونیکی سازمان‌ها به صورت مشتری‌محور و مشتری‌مدار طراحی می‌شود.

در آموزش الکترونیکی مربیان در شکل‌دهی محتوا، فرآیند برنامه آموزشی و به کارگیری این برنامه‌ها در زندگی و درگیر کردن یادگیرندگان در این فرآیند و تحریک مسئولیت‌پذیری یادگیرندگان نقش مهمی را ایفا می‌نمایند.

1. Rena M. Pallof & Keith Pratt

2. Customer - Centered

3. Customer - Focused

میزان انگیزه فراگیران در دوره‌های آموزش الکترونیکی بستگی به شرایط و نوع فراگیران دارد. از آن جایی که فراگیران دوره‌های رسمی برای اخذ گواهینامه یا ترفیع و اخذ مدارک تحصیلی تلاش می‌کنند دارای انگیزه لازم هستند اما در دوره‌های آموزش الکترونیکی برای فراگیران شاغل در سازمان‌ها باید از محرکات لازم دیگر از قبیل تضمین ارتقاء، افزایش حقوق و پرداخت پاداش استفاده نمود.

مدیریت زمان، سبک یادگیری، نظارت و راهنمایی متناسب با شرایط فراگیران و نوع دوره و مواد آموزشی مشخص می‌شود و نقش مربی با استفاده از ابزارهای نرم افزاری متناسب با نوع و ماهیت مواد درسی و نظارت و کنترل بر فعالیت فراگیران و راهنمایی آنان برای انجام فعالیت‌های آموزشی می‌باشد.

عوامل متعددی موفقیت فراگیران آموزش‌های الکترونیکی در یادگیری مؤثر است. این عوامل شامل مطالعات روان‌شناسی اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد به موضوعاتی از قبیل وضعیت جغرافیایی، چند فرهنگی، مذهب، جنسیت و سواد آموزی می‌پردازد. براساس این مطالعات مشخص می‌شود که برای فراگیران چه نوع حمایت‌هایی و چه برنامه‌ها و خدمات مورد نیاز است.

آموزش، حیطه موضوعات رسمی تحصیلی را در دوران ابتدایی تا تحصیلات پیشرفته و تکمیلی را در بر می‌گیرد. پرورش عمدتاً به آموزش‌های غیررسمی و غیرآکادمیکی می‌پردازد که نقش مکمل آموزش‌های رسمی را ایفا می‌کنند. این امر زمانی است که فرآیند یادگیری، هم آموزش و هم پرورش را در بر می‌گیرد (استون بروکر و هزلتین، ۲۰۰۴).

طراحان برنامه‌های آموزشی با در نظر گرفتن دو مقوله آموزش و پرورش و با بررسی و در نظر گرفتن عوامل مؤثر بر یادگیری فراگیران آموزش الکترونیکی و تحلیل و بررسی آن‌ها، برنامه‌های آموزشی مناسب را برای فراگیران طراحی می‌نمایند و مریبان که به طور مستقیم و به واسطه شبکه‌های ارتباطی با فراگیران ارتباط هستند، راهنمایی عملی برای فراگیران فراهم می‌نمایند و به طور کلی چهار وظیفه اصلی و هدایت فراگیران به عهده مریبان می‌باشد. مریبان به جای تأکید بر روش‌های سخنرانی و استفاده از روش‌های معلم محور سعی دارند که از نظرات و مشارکت و همکاری مستمر فراگیران در فرآیند یادگیری استفاده نمایند. مریبان از نقل قول‌ها و نظرات و پراستاری نشده فراگیران برای تدریس مفاهیم و جلب توجه فراگیران به موضوعات کلیدی و خاص استفاده می‌نمایند.